

§ 1 Anmälan om faktrapromemorior

Andre vice talmannen anmälde att följande faktrapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2022/23:FPM93 Direktiv om bekämpning av korruption *JOIN(2023) 12, COM(2023) 234* till justitieutskottet

2022/23:FPM94 Förordning om stöd för ammunitionsproduktion (ASAP) *COM(2023) 237* till försvarsutskottet

§ 2 Anmälan om granskningsrapport

Andre vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till miljö- och jordbruksutskottet:

RiR 2023:11 Uttjänta solcellspaneler och vindturbinblad – statens insatser för en effektiv hantering

§ 3 Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

EU-dokument

COM(2023) 229 till finansutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 4 september*.

§ 4 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Konstitutionsutskottets betänkanden

2022/23:KU20 Granskningsbetänkande

2022/23:KU21 Behandlingen av riksdagens skrivelser

§ 5 Svar på interpellationerna 2022/23:290 och 358 om Israels utveckling och nakbadagen

Anf. 1 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Lotta Johnsson Fornarve har frågat mig om regeringen kommer att agera mot det ökade våldet mot palestinier, om regeringen kommer att vidta några diplomatiska åtgärder i syfte att motverka den auktoritära utvecklingen i Israel, om regeringen avser att verka för att suspendera associeringsavtalet mellan EU och Israel och om vilka andra diplomatiska åtgärder regeringen överväger för att bidra till en lösning på konflikten och ett slut på Israels ockupation av Palestina.

Jamal El-Haj har frågat mig om jag avser att ta något initiativ för att uppmärksamma nakbadagen, om jag avser att ta något initiativ inom EU för att få till stånd nya fredsförhandlingar och om jag kommer att ta initiativ för att förhindra utbyggnad av israeliska bosättningar på ockuperad palestinsk mark.

Jag besvarar interpellationerna samlat.

Regeringen står upp för Israels legitima säkerhetsbehov. Vi ser med stor oro på den ökade våldsanvändningen på det ockuperade Västbanken. Det är centralt att våldsutövningen är proportionerlig och i enlighet med folkrätten samt att dödsfall utreds och ansvarsutkrävande säkerställs. Vi fördömer terroristattacker mot Israel, liksom den återkommande urskillningslösa raketbeskjutningen från terroristorganisationer i Gaza. Vi beklagar de civila som dödas eller skadas i samband med den senaste eskaleringen i Gaza i maj 2023. Det är av vikt att eldupphöröverenskommelsen respekteras. Regeringen står bakom EU:s sedan länge etablerade position om att bosättningsexpansionen, demoleringar och vräkningar måste upphöra. Israel har särskilda skyldigheter och ansvar enligt folkrätten.

Regeringen vill inte se en suspendering av EU:s associeringsavtal med Israel. Vi tror på dialog. Vi anser att det är viktigt att associeringsråd mellan EU och Israel hålls regelbundet. Det ger möjlighet att framföra tydliga budskap och att föra samtal om olika frågor som är viktiga för EU–Israel-relationerna.

Sverige röstade för FN:s delningsplan 1947 och står fullt och fast bakom Israels tillkomst. Samtidigt är det ett historiskt faktum att det efterföljande israelisk-arabiska kriget gav upphov till lidande och ett stort antal palestinska flyktingar. Regeringen tog inga initiativ kring att uppmärksamma 75-årsminnet av de händelser som av palestinerna betecknas som nakba. FN uppmärksammade däremot detta i enlighet med en resolution antagen av generalförsamlingen. Sverige stödde inte resolutionen men deltog tillsammans med flertalet EU-länder på teknisk nivå i mötet, som ägde rum vid FN-högkvarteret i New York.

Sveriges och EU:s starka uppfattning är att den enda hållbara lösningen på den israelisk-palestinska konflikten alltså står att finna i en framförhandlad tvåstatslösning som baseras på folkrätten. Förutsättningarna för direkta fredsförhandlingar mellan parterna är tyvärr i dagsläget små. Det är dock fortsatt viktigt med ett tydligt och aktivt EU-engagemang för att bidra till de-escalering och främja förutsättningarna för en framförhandlad tvåstatslösning. Regeringen stöder de ansträngningar som görs av bland annat EU:s höga representant, Josep Borrell, för att bidra till en positiv utveckling.

Det pågår sedan flera månader en intensiv inrikespolitisk debatt i Israel om de förslag som den israeliska regeringen har lagt fram på omfattande förändringar av rättssystemet. Israel är en levande demokrati. EU:s och Sveriges goda relationer med Israel grundas på gemensamma värderingar om demokrati och respekt för rättsstatens principer, och vi utgår från att rättsstatens principer även i fortsättningen kommer att respekteras i Israel.

Prot. 2022/23:121
9 juni

Svar på
interpellationer

Anf. 2 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret på min interpellation även om jag inte är helt nöjd med det. Ministern visar, tycker jag, en brist på lyhördhet när han svarar: Israel är en levande demokrati. EU:s och Sveriges goda relationer med Israel grundas på gemensamma värderingar om demokrati och respekt för rättsstatens principer.

Är Israels övergrepp mot de mänskliga rättigheterna, folkrätten och det palestinska folket något som överensstämmer med rättsstatens principer? Ser inte ministern att sedan Israels nya högerregering tillträdde har våldet eskalerat drastiskt? Det är en regering som stöds av starkt ultraortodoxa och högerextrema partier.

Anser ministern att det är förenligt med rättsstatens principer att blockaden mot Gaza fortskrider och även byggandet av den mur som sedan länge fördömts av FN, att antalet illegala bosättningar på ockuperad mark växer obehindrat, att fördrivningen av palestinier från östra Jerusalem ökar eller att Israel fängslar tusentals palestinska barn i militärdomstolar och att Israel förstör byggnader på palestinskt område som betalts med svenskt bistånd? Är det förenligt med rättsstatens principer?

Några dagar efter att den israeliske utrikesministern besökt Sverige aviserade Israel planer på att fördubbla antalet bosättare på Västbanken och legalisera 147 informella bosättningar – ett tydligt folkrättsbrott och knappast förenligt med en stat som står upp för demokrati och respekt för rättsstatens principer.

Samtidigt pågår en allvarlig nedmontering av demokratiska rättigheter inne i Israel. Regeringen har gått fram med ett lagstiftningspaket som innebär stora förändringar av rättsväsendet. Det handlar bland annat om att parlamentet får makt att upphäva domar från landets högsta domstol. Förslaget har mött stora protester både inne i Israel och i omvärlden.

Vänsterpartiet är djupt oroat över utvecklingen, där Israel nu tar stora kliv mot en mer brutaliserad och alltmer auktoritär regim. Ockupationen av Palestina har länge varit ett bevis på att man inte bryr sig om vare sig mänskliga rättigheter eller internationell humanitär rätt.

Den svenska regeringen har visat ett begränsat engagemang för den humanitära situationen i Palestina. Exempelvis har man valt att drastiskt skära ned på biståndet till landet med så mycket som mellan 40 och 60 procent. Den svenska regeringen och dess partier i riksdagen betonar Israels rätt till säkerhet men säger mycket lite om Palestinas rätt till säkerhet och att ens kunna existera i fred.

EU:s högste representant, Borrell, konstaterade nyligen att medan den palestinska regeringen erkänner tvåstatslösningen gör den israeliska regeringen inte det.

Tänker ministern, i sina kontakter med Israel, kräva att Israel står upp för tvåstatslösningen samt protestera mot det ökade våldet? Tänker regeringen kraftfullt fördöma de illegala bosättningarna och den annektering som nu pågår av palestinska områden och på det sättet stå upp för folkrätten?

Anf. 3 JAMAL EL-HAJ (S):

Fru talman! Tack, utrikesminister Tobias Billström, för svaret! Inte heller jag är nöjd med svaret.

Den 15 maj var det 75 år sedan al-nakba, den stora katastrofen 1948 då omkring 750 000 palestinier fördrevs och tvingades på flykt. Över 400 byar avfolkades och jämnades med marken. Israel har sedan dess nekat dem som fördrevs rätten att återvända. Än i dag lever flera miljoner palestinier i flyktingläger runt om i världen, och fördrivningen pågår fortfarande.

För israelerna var det ett självständighetskrig. För mig och över 12 miljoner palestinier är staten Israels tillkomst och historia en historia av kontinuerligt pågående övergrepp mot palestinerna, senast i Gaza och östra Jerusalem.

Vi har bokstavligen fördrivits från vårt land, och många av dem som flyttat dit hänvisar till religiösa berättelser som grundval för sin rätt att ockupera vårt land. Det möjliggjordes också av den brittiska kolonialmaktens beslut i Balfourdeklarationen 1917 att ge judarna ett nationellt hem i Palestina.

Palestina hade 1914 en befolkning på runt 800 000 personer varav 60 000, cirka 7,6 procent, var judar. Under den brittiska mandattiden skedde en stor judisk invandring, och enligt FN:s undersökningskommission Unscop fanns det 1946 i Palestina cirka 1,9 miljoner invånare, varav 33 procent var judar, 58 procent muslimer och 8 procent kristna.

Enligt FN:s delningsplan 1947 skulle judarna, som utgjorde en tredjedel av befolkningen, tilldelas drygt 55 procent av Palestina och palestinerna, som utgjorde majoritet, knappt 45 procent.

Krig utbröt. Omkring 750 000 palestinier fördrevs. Israel genomförde flera massakrer; den mest kända är Deir Yassin-massakern. I Deir Yassin mördades mellan 100 och 250 personer – äldre, barn och gravida kvinnor – av judisk milis tillhörande Irgun och Sternligan. Sternligan var också de som senare mördade den svenske medlaren Folke Bernadotte.

I sitt svar på min interpellation fördömer utrikesministern terroristattacker mot Israel liksom den återkommande urskillningslösa raketbeskjutningen i Gaza. Ingen i den här kammaren ifrågasätter detta. Där emot uttrycker ministern att han beklagar att civila dödsats eller skadats i samband med den senaste eskaleringen i Gaza i maj 2023.

Hur kan ministern fördöma attacker mot Israel men bara beklaga dödandet av civila, barn, kvinnor och äldre i Gaza? Varför kan inte ministern fördöma båda sidor? Varför kan inte ministern fördöma Israels konfiskering av palestinsk mark, isoleringen av 2 miljoner Gazabor och dödandet av hundratals barn de senaste åren? Varför kan inte ministern fördöma annekteringen av de ockuperade palestinska områdena i strid med internationell rätt och Genèvekonventionen IV?

Anf. 4 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):
Fru talman! Tack för inläggen från interpellanterna!

Det är naturligtvis ytterst beklagligt att utvecklingen i konflikten mellan Israel och Palestina går i fel riktning. Antalet dödsfall på bägge sidor har ökat kraftigt sedan början av 2023. Flera palestinska terroristattacker mot israeler har utförts.

Sverige och EU fördömer alla terroristattacker, utan undantag. Det finns inget som rättfärdigar terrorism. Vi fördömer likaledes den urskillningslösa raketbeskjutningen mot Israel av terroristorganisationer i Gaza. Den måste få ett slut.

Som jag nämnde tidigare står Sverige och EU upp för Israels legitima säkerhetsbehov. Samtidigt är vi tydliga med att Israel som ockupationsmakt har ett folkrättsligt ansvar för befolkningen under dess kontroll, och åtgärder för att upprätthålla ordning och säkerhet måste vara proportionerliga och i linje med folkrätten inklusive de mänskliga rättigheterna. Risken för att oskyldiga drabbas måste minimeras, och det innebär att dödsfall måste utredas.

Vi ser också en oroväckande ökning av det våld som israeliska bosättare på Västbanken riktar mot palestinier. Det är viktigt att Israel ingriper mot våldet och att de skyldiga hålls ansvariga.

Konfliktytan mellan israeliska bosättare och palestinier fortsätter att växa i takt med att bosättningarna på ockuperat område expanderar. Sverige och EU påtalar konsekvent att Israels bosättningspolitik strider mot folkrätten, undergräver tvåstatslösningen och bidrar till en förhöjd konfliktnivå. Israel måste upphöra med bosättningspolitiken och leva upp till sina folkrättsliga skyldigheter som ockupationsmakt. Vi kommer att fortsätta att uttala kritik när brott mot folkrätten begås av någon part i konflikten.

Israeler och palestinier har lika rätt att leva i fred och säkerhet och att åtnjuta mänskliga rättigheter. Med den negativa utvecklingen i konflikten kommer vi allt längre ifrån detta. Sverige, EU och det internationella samfundet är övertygade om att det är endast genom en framförhandlad tvåstatslösning med fast förankring i folkrätten och med Jerusalem som huvudstad för båda stater som Israel och Palestina kommer att kunna leva sida vid sida i fred och säkerhet.

Vi behöver fortsätta att arbeta mot det målet. På kort sikt är det angeläget att bägge sidor avstår från agerande som eskalerar det spända läget. Att åtagandena som gjordes vid mötena i Akaba och i Sharm el-Sheikh tidigare i år nu respekteras och implementeras är viktigt för att möjliggöra en utveckling i rätt riktning.

På längre sikt krävs återupptagna fredsförhandlingar som adresserar grundorsakerna till konflikten, och även om utsikterna för det är begränsade för närvarande får vi inte ge upp förhoppningen om att det en dag kan bli möjligt. Sverige stöder de ansträngningar som görs av EU:s höge representant Josep Borrell och av andra för att långsiktigt främja förutsättningarna för en hållbar fred. Ett uthålligt internationellt engagemang är nödvändigt för detta.

Prot. 2022/23:121
9 juni

Svar på
interpellationer

Anf. 5 LOTTA JOHANSSON FORNARVE (V):

Fru talman! Tack, ministern, för förtydligandet!

Det kommer aldrig att bli fred så länge Israel vägrar att respektera palestiniernas mest grundläggande mänskliga rättigheter. Genom sina konsekventa brott mot folkrätten framstår Israel som genuint ointresserat av att upphäva den ockupation av palestinsk mark som pågått i årtionden och som är nyckeln till en varaktig fred i Mellanöstern.

Jag tycker ändå att det är bra att ministern säger att man måste ingripa mot Israels bosättningspolitik och att Israel måste upphöra med bosättningspolitiken och stå upp för folkrätten. Men då måste den svenska regeringen bli mycket tydligare med det budskapet och föra fram det tydligt och klart till den israeliska regeringen. Jag tycker ändå att det är väldigt märkligt att prata om att Israel är en stat som står upp för rättsstatens principer när man begår så stora brott mot folkrätten som man konsekvent gör på en mängd olika områden.

Vi ser tyvärr hur utvecklingen går åt helt fel håll. I februari genomfördes en rad åtgärder som folkrättsjurister och flera EU-länder, till exempel Frankrike, Belgien och Luxemburg, har betecknat som en annektering eller stora steg mot en annektering. Kommer Sverige att sälla sig till de stater som kritiserar de steg som tagits mot annekteringen, eller gäller FN-stadgan bara vissa stater?

Bosättningar som byggs får retroaktiva tillstånd av Israel trots att de är illegala enligt folkrätten. När det gäller palestiniernas rätt att bygga visar statistiken att 98 procent av dem som ansöker nekas tillstånd. Nya siffror från EU och FN pekar på en kraftig ökning under 2024 med rivningar av 290 palestinska byggnader, varav 28 var finansierade med bistånd från Sverige och EU. Tänker den svenska regeringen protestera mot att ockupationsmakten medvetet förstör svenskt och EU-finansierat bistånd?

Samarbetet mellan EU och Israel är omfattande och ger EU en möjlighet att sätta press på Israel att respektera folkrätten. Sverige kan som ordförandeland i EU spela en avgörande roll både för en framtida freds- och försoningsprocess och för försöken att bygga en palestinsk statsbildning i dag.

EU:s associationsavtal med Israel innefattar förmånliga handelsavtal som ger det israeliska näringslivet stora ekonomiska fördelar. På så vis bidrar EU till att stärka den ekonomiska basen för ockupationsmakten. Samtidigt är avtalet villkorat med respekt för mänskliga rättigheter. Sverige bör motsätta sig att EU fördjupar sitt samarbete med Israel på något område samt suspendera det nuvarande associationsavtalet.

När ministern talar om att Sverige och Israel delar värderingar undrar jag vilka värderingar ministern tänker på. Gäller det till exempel godkännandet av illegala bosättningar? Det hörde jag visserligen att det inte var. Är det fängslandet av barn i militärdomstolar utan rättegång där tortyr är vanligt, eller rätten att riva palestinska byggnader som finansierats med hjälp av svenskt bistånd? Eller är det den förändring i rättsväsendet som gör att domstolarna i praktiken blir tandlösa?

Jag skulle vilja höra lite mer om detta.

Anf. 6 JAMAL EL-HAJ (S):

Fru talman! Jag tackar utrikesministern för svaret och förtydligandet.

Faktum är att den nya högerregeringen i Israel inte vill ha fred. Det är palestinerna som har strävat efter fred under alla dessa år. Sverige bör uppmärksamma nakba. I Sverige i dag finns det omkring 7 000 personer födda i Palestina, och över hundratusen människor har palestinska rötter. Många av dem är partivänner till utrikesministern.

Faktum är att det sedan 1967 har pågått en långsam annektering av de ockuperade områdena genom det som kallas bostadsrörelsen. Om inte en fredsprocess som på allvar står upp för en tvåstatslösning där ett självständigt Palestina respekteras och illegala bosättningar omedelbart upphör riskeras en katastrof i regionen. Bosättarna är beväpnade med den israeliska statens goda minne och trakasserar sina palestinska grannar.

Långsamt trängs palestinerna bort från sina hem och marker. I östra Jerusalem tas kvarter efter kvarter över av israeliska bosättare med hjälp av juridiska manövrar varigenom israeler blir ägare av fastigheter som av hävd bebos av palestinier. De gamla hyresgästerna drivs bort, och husen rivs. Nya bostadskvarter skapas.

Ingen högerregering baserad på stöd av ultranationalister och ortodoxa extremister kan lösa Palestinafrågan. Deras lösning går ut på att införliva de ockuperade områdena i Israel och att både dessa och Israel förväntas bestå av endast israeler medan palestinerna ska drivas bort. Redan i dag pågår ett krig som inte minst drabbar palestinska barn och unga, som tvingas växa upp i en vardag präglad av diskriminering, förtryck och våld. Barn skjuts med gummikulor i demonstrationer och misshandlas av både bosättare och soldater.

Hur länge ska detta få fortsätta medan Sveriges utrikesminister fördömer palestiniernas agerande men bara beklagar det israeliska agerandet? Så fungerar det inte. Så tappar Sverige sin ställning i världen som ett land som alltid stått upp för människovärde och demokrati och mot ockupation.

Israel måste kompensera de fördrivna palestinerna för deras egendomsförluster eller låta dem återvända i enlighet med FN:s resolution 194. Sverige har röstat för den resolutionen. Bör inte Tobias Billström, som är Sveriges utrikesminister, stå upp för denna resolution som Sverige har erkänt? FN har uppmärksammat 75-årsminnet av nakbadagen. Bör inte regeringen i Sverige, som är medlem i FN, följa FN:s exempel och uppmärksamma nakbadagen?

Den yttersta tragedin är inte de onda människornas brutalitet utan de goda människornas tystnad. Dessa ord kommer från pastor Martin Luther King. Låt oss följa Kings ord när det gäller Palestinas lidande och utsatthet sedan 75 år!

Anf. 7 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Hur den dystra utvecklingen i den israelisk-palestinska konflikten ska vändas är inte en fråga som har något enkelt svar. I grunden handlar det om att man på israelisk och palestinsk sida måste komma till insikt om att en framförhandlad tvåstatslösning är den enda hållbara lösningen och att den ligger i både Israels och Palestinas intresse.

Regeringen tror på vikten av diplomatiskt engagemang och arbete för att nå dit. Sverige och EU, liksom det internationella samfundet i stort, behöver hålla fast vid en tydlig folkrättsbaserad politik som grund för fortsatta ansträngningar i förhållande till bägge parter. Vår bedömning är att dialog och konstruktivt engagemang är vägen framåt, inte sanktioner eller avbrutna samarbeten.

Vi ska värna den dialog vi har med Israel, och Associeringsrådet EU–Israel är en värdefull plattform för att framföra tydliga budskap och diskutera viktiga frågor i EU:s relationer med Israel. Det var ett viktigt steg att associeringsrådet äntligen kunde återupptas 2022, och jag välkomnar att den förra regeringen var pådrivande för detta. Under det tiotal år dessförinnan då associeringsrådet inte ägde rum kan det hävdas att EU hade sämre möjligheter att påverka Israels agerande i förhållande till konflikten med Palestina. Vi ser fram emot att hålla ett nytt associeringsråd före årets slut.

På motsvarande vis stöder vi EU:s ansats att ha en regelbunden högnivådialog med Palestina. Ännu ett sådant tillfälle planeras till hösten, vilket regeringen välkomnar. För att stärka förutsättningarna för en återupptagen fredsprocess är det angeläget att Palestina tar itu med den brist på demokratisk legitimitet och nationell enighet som i många år utgjort ett hinder för framsteg. Nationella val har inte hållits sedan 2006, och den palestinska splittringen mellan Västbanken, som styrs av den palestinska myndigheten, och Gaza, som kontrolleras av terrorlistade Hamas, består.

Sverige och EU behöver fortsätta att konsekvent och med stor tydlighet framhålla vikten av att Palestina genomför nationella val och uppnår inom-palestinsk försoning. Det finns också ett stort behov av palestinska reformer för att stärka rättsstatliga principer, mänskliga rättigheter och jämställdhet. Vidare har Israel en skyldighet att medverka till att palestinska val kan genomföras i östra Jerusalem, i enlighet med Osloavtalet.

Samtliga palestinska grupper bör ta tydligt avstånd från våld och terrorism, erkänna Israels rätt att existera och hålla fast vid de avtal som på palestinsk sida ingåtts med Israel. För Israel är det en styrka att vara en levande demokrati. De goda relationer som EU och Sverige har med Israel grundas på gemensamma värderingar om demokrati och rättsstatens principer.

Jag tänker inte kommentera eller föregripa resultatet av den inrikespolitiska debatten i Israel om de omfattande förändringar av rättssystemet som den israeliska regeringen har föreslagit. Vi – Sverige och EU – utgår från och förväntar oss att rättsstatens principer kommer att respekteras i Israel även i fortsättningen.

Anf. 8 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V):

Fru talman! Jag tackar återigen ministern för svaret.

Självklart är det viktigt att även Palestina står upp för mänskliga rättigheter och genomför ett antal reformer, men man måste ändå se vad som är den grundläggande orsaken till konflikten: Israels ockupation och ovilja att respektera de mänskliga rättigheterna och ständiga övergrepp gentemot folkrätten.

Israels övergrepp mot de mänskliga rättigheterna, folkrätten och det palestinska folket inte bara fortsätter utan blir dessutom allt grövre. Sedan det stod klart att Israels nya regering utgörs av en koalition bestående av mycket starkt ultraortodoxa högerextrema partier har våldet eskalerat dras-

tiskt. Det är tydligt att såväl bosättare som israeliska soldater tar den nya politiken till intäkt för en ökad brutalisering. Antalet illegala bosättningar på ockuperad mark växer obehindrat, och fördrivningar av palestinier från östra Jerusalem ökar.

Tänker ministern i sina kontakter med Israel tydligt kräva att Israel står upp för en tvåstatslösning? Det gör man ju inte i dag. Man har tagit avstånd från det, medan den palestinska staten står upp för tvåstatslösningen. Tänker ministern tydligt protestera mot det ökade våld som nu utförs av Israel? Tänker regeringen kraftfullt fördöma de illegala bosättningar och den annektering av palestinska områden som nu pågår samt stå upp för folkrätten?

Sverige har varit ju mycket tydligt när det gäller Rysslands ockupation av delar av Ukraina. Borde regeringen inte vara lika tydlig när det gäller Israels illegala ockupation av Palestina? Jag tycker inte att jag hör den tydliga kritiken framföras. Här behöver Sverige på ett ännu tydligare sätt stå upp för Palestina, för folkrätten och för en fredlig lösning av konflikten.

Anf. 9 JAMAL EL-HAJ (S):

Fru talman! Jag tackar utrikesministern för svaret. Jag beklagar dock att utrikesministern inte har besvarat mina frågor.

Faktum är att ockupationen är orsaken till att det sedan 2006 inte genomförs val i Palestina. Israel vill inte tillåta Jerusalems invånare att delta i valet. Det är den största anledningen till att val inte har skett. Jag skulle vilja och önskar att det var val redan i morgon.

”Kampen för rättvisa har också historiskt varit en stark drivkraft för rösträtt, mot apartheid, för jämställdhet, mot diskriminering och för rättsstat.” Vem säger detta? Jo, Moderaterna i sitt mycket kritiserade idéprogram. Alla vet att det är falskt och att det inte stämmer. Moderaterna har aldrig varit en drivkraft vare sig för rösträtt eller mot apartheid.

Men Moderaterna har nu en ypperlig chans att stå upp på rätt sida av historien genom att agera för palestiniernas rättigheter och för deras rätt att återvända till sitt hemland i Palestina i enlighet med FN:s resolution 194, som Sverige har röstat för och erkänt, i stället för att ångra sig senare och försöka förfälska historien så som Moderaterna tidigare gjort med Sydafrika.

Sverige har alltid spelat en balanserad roll i Mellanöstern, och även den moderate tidigare stats- och utrikesministern Carl Bildt har kritiserat Israels ockupation.

I ett tal 1997 på Internationella solidaritetsdagen med det palestinska folket bekräftade Nelson Mandela sitt stöd till Palestina. Han sa: ”Vi vet alltför väl att vår frihet är ofullständig utan palestiniernas frihet.” Jag hoppas att Billström och regeringen står upp för det.

Anf. 10 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Tack till interpellanterna för debatten! Jag måste dock börja med att konstatera att Jamal El-Hajs påstående att Moderaterna aldrig varit för rösträtten självfallet är fullständigt felaktigt. Så är det naturligtvis inte.

I år är det 75 år sedan staten Israel bildades. Att det judiska folket några år efter Förintelsen fick sitt eget hemland är en händelse av central historisk betydelse. Sverige röstade 1947 för FN:s delningsplan, som möjliggjorde Israels bildande året därpå. Vi gläder oss över den goda och breda relationen mellan våra länder, som vi vill befästa och fördjupa ytterligare under kommande år.

Samtidigt som Israel firar sin 75-årsdag upprätthåller palestinerna minnet av det de kallar al-nakba, katastrofen. Det är ett faktum att FN:s delningsplan inte accepterades av palestinerna och inte heller av de kringliggande arabiska länderna. Konflikten mellan befolkningsgrupperna i det brittiska mandatet Palestina eskalerade, och efter Israels självständighetsförklaring den 14 maj 1948 inledde de arabiska staterna ett anfallskrig mot Israel. Omkring 700 000 palestinier förlorade sina hem i dessa händelser, som är en del i den konflikt som israeler och palestinier lever med än i dag.

Denna historia är föremål för olika perspektiv i Israel respektive Palestina. Omvärlden bör ha respekt för detta. Vår roll är inte att skriva under på det ena eller det andra historiska narrativet, att ta parti för den ena eller den andra sidan, utan att vara ett stöd för både Israel och Palestina i att få ett fredligt slut på den konflikt som varat under så lång tid.

Mot denna bakgrund är det inte aktuellt för regeringen att ta några initiativ som högtidlighåller nakba. Däremot representerade Sverige, som jag nämnt, på teknisk nivå vid FN:s högtidlighållande av nakba. Detta gjordes tillsammans med ett flertal EU-länder.

På samma sätt som FN:s delningsplan är vi än i dag övertygade om att lösningen står att finna i en överenskommelse som innebär att två stater, Israel och Palestina, kan leva sida vid sida i fred och säkerhet.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 6 Svar på interpellation 2022/23:303 om Taiwans observatörsstatus i WHO

Anf. 11 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Kerstin Lundgren har frågat mig om vilka initiativ jag har tagit för att bygga stöd för att bjuda in Taiwan som observatör vid kommande möte med WHO:s parlamentariska församling och WHO:s möten. Hon har även frågat mig om Sverige nu kommer att stå bakom en framställan från länder som kräver att Taiwan ska ges observatörsstatus i WHO.

Regeringen stöder Taiwans deltagande i alla internationella sammanhang där deltagandet är meningsfullt och inte kräver status som stat.

Jag håller med Kerstin Lundgren om att det ligger i allas vårt intresse att Taiwan kan delta i det internationella hälsosamarbetet. Covid-19-pandemin belyste frågan om gränsöverskridande hälsokriser och att inget land ensamt kan hantera en utmaning i den omfattningen. Vi är alla ömsesidigt beroende av varandra. Global samverkan och informationsdelning krävs för att bidra till bättre hantering och mer hållbara hälsosystem i framtiden.

Regeringen vill se en utveckling där Taiwan åter kan få möjlighet att delta som observatör, vilket skedde under åren 2009–2016.

Av denna anledning har Sverige i flera års tid, tillsammans med en grupp likasinnade länder, på olika sätt uppmanat WHO:s generaldirektör att bjuda in Taiwan att delta som observatör vid Världshälsoförsamlingens möte i Genève. Detta gjordes även inför årets WHA. Frågan kräver dock konsensus inom WHO, vilket tyvärr inte föreligger i dag.

Sverige kommer även fortsatt att främja Taiwans meningsfulla deltagande i det globala hälsosamarbetet, inklusive genom ett aktivt utbyte med Taiwans representationskontor i Genève, som är WHO:s säte.

Anf. 12 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! Tack, utrikesministern, för ett efterlängtat svar!

Den här interpellationsdebatten sker post factum, fru talman, eftersom Världshälsoorganisationens parlamentariska möte redan har ägt rum. Man kan ju tänka: Oj, vad sent ute interpellanten är med att ställa denna fråga! Men, fru talman, jag väckte frågan den 12 april. Vi skriver snart den 12 juni, två månader efter att min interpellation väcktes. På måndag är det två månader. Den här interpellationsdebatten är alltså lite speciell. Jag hade kunnat dra tillbaka interpellationen, men jag valde att inte göra det i det här läget eftersom jag var nyfiken på att se hur utrikesministern skulle hantera svaret. Nu har jag sett och hört utrikesministern ge sitt svar på mina frågor.

Den ena frågan valde jag att göra om, så den har jag egentligen redan fått svar på. Jag gjorde om den till en skriftlig fråga, och svaret på den återfinns i interpellationen.

Men, fru talman, nu när mötet har ägt rum och historien kan berättas hade det varit oerhört spännande att få ta del av de initiativ som utrikesministern hade tagit inför Världshälsoorganisationens parlamentariska möte för att nå ökad enighet bakom att bjuda in Taiwan som observatör. Det var min första kvarstående fråga, fru talman, och jag ser inte någonting av initiativtagande alls. Jag hör i svaret på frågan att det krävs enighet. Jo, det vet vi. Men det säger ju ingenting om vilka initiativ som har tagits för att försöka uppnå detta.

Jag tycker att som ordförandeland är man ansvarig för att tala. Jag vet att Sveriges röst var EU:s röst på Världshälsoorganisationens parlamentariska församlingsmöte. Acko Ankarberg Johansson var den som framförde EU:s position, och i det läget krävs det såklart att man framträder för helheten. Men det var inte det jag frågade. Jag frågade vilka initiativ *utrikesministern* hade tagit för att nå framgång, och jag hör inget sådant. Möjligen finns det något, för jag har noterat att det varit många resor. Jag vet att vi gemensamt driver Natoprocessen och att den är viktig. Men jag hade hoppats att jag skulle få ett annat svar – att något initiativ hade tagits för att nå framgång.

Man kan ju läsa hur andra like-minded-länder har agerat. Det går att läsa på USA:s state government-sida hur utrikesminister Blinken varit tydlig i denna fråga.

Men jag har inte sett några initiativ från svensk sida. Möjligen kan jag få ett svar om några initiativ eller ageranden i nästa inlägg från utrikesministern.

Anf. 13 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Tack till interpellanten för interpellationen! Jag kan börja med att konstatera att Sveriges och EU:s ett-Kina-politik ligger fast. Inom ramen för ett-Kina-politiken har Sverige och EU ett omfattande och livligt utbyte med Taiwan på en rad områden: handel och investeringar, klimat, kultur, akademiskt utbyte, parlamentariska kontakter och även hälsosamarbete, som ju är föremål för interpellationen.

Låt mig också påminna om regeringens övergripande utgångspunkt att verka för ett så brett och heltäckande deltagande som möjligt i det globala hälsosamarbetet. Detta innefattar förstås även Taiwan.

Regeringen anser att Taiwans meningsfulla deltagande i olika internationella organisationer inom exempelvis luftfart, hälsa och handel bidrar på ett mycket positivt sätt till internationell samverkan. Det internationella hälsotekniska arbetet, inklusive pandemihanteringen, är ett särskilt bra exempel på ett område där det är skäligt och mycket önskvärt att Taiwan deltar.

Ett fullvärdigt taiwanesiskt medlemskap i Världshälsoorganisationen är inte möjligt eftersom Taiwan inte är FN-medlem. Mellan 2009 och 2016 kunde Taiwan dock delta som observatör i WHO:s högsta beslutande organ Världshälsoförsamlingen, WHA – ett deltagande som vi bedömer var mycket värdefullt.

Regeringen verkar därför för en utveckling som återigen möjliggör observatörskap för Taiwan. Detta innebär, som jag tidigare har nämnt, att vi på olika sätt uppmanar WHO:s generaldirektör att bjuda in Taiwan att delta som observatör vid Världshälsoförsamlingens möten. Det innefattar också bland annat diplomatiskt utbyte och informationsdelning med andra länder som stöder Taiwans deltagande i WHO:s arbete.

Parallellt med detta arbete verkar Sverige och EU för att finna praktiska lösningar för hur Taiwan ska kunna inlemmas i WHO:s arbete. Regeringen fortsätter också att stödja Taiwans aktiva deltagande i WHO:s hälsotekniska arbete, även i expertmöten på olika områden.

Sverige har även, i linje med denna ansats, ett värdefullt nationellt utbyte med Taiwan i globala hälsofrågor. I Genève, där WHO har sitt säte, har Sverige till exempel återkommande kontakter om WHO-frågor med Taiwans representationskontor.

Utbytet på det hälsotekniska området bidrar alltså inte bara till det bilaterala hälsosamarbetet mellan Sverige och Taiwan, vilket naturligtvis är värdefullt i sig. Det uppmärksammar och tillvaratar även Taiwans betydande expertis på området och gynnar det breda arbetet med hälsofrågor på global nivå.

Anf. 14 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! Utrikesministern och jag är överens om betydelsen av att ta vara på Taiwans oerhört stora förmåga att bidra när det gäller både hälsa och demokrati och demokratisk utveckling samt även på teknikområdet. Det rör sig om en innovativ och kreativ del av världen, som det naturligtvis är oerhört viktigt att vi inte ser bort ifrån utan i stället suger in – för världens bästa.

Jag noterar, fru talman, när jag läser den kinesiska kommentaren om Världshälsoorganisationens omröstning, att det inte är världens hälsobästa man ser framför sig utan CCP:s bästa. Detta är något som det är oerhört viktigt att mota. När det talas om ett-Kina-princip, som de säger, medan vi säger ett-Kina-politik, måste vi göra tydligt att det inte är den kinesiska tolkningen som gäller.

Jag vet inte riktigt hur de översätter transparens till mandarin, men det är i alla fall inget som vi kan se. Vi har haft transparensfrågorna att diskutera när det gäller covidhanteringen – mycket återstår fortfarande där.

Vi har naturligtvis också frågan om hur man ska säkra att kunskap som finns och skulle vara värdefull att tillgängliggöra för världens befolkningar inte utestängs, genom att Taiwan i vart fall tas med som observatör; det är observatörsstatus som jag efterfrågar.

Då är det naturligtvis oerhört viktigt att agera, bland annat att säkra att vi blir fler EU-länder som är tydliga. Jag noterar att Frankrike, trots det som Macron uttalat, var tydligt i detta fall och under mötet markerade att man efterfrågade observatörsstatus, på samma sätt som till exempel Tjeckien. Det finns alltså EU-länder som är tydliga och talar med en tydlig, stark röst om vikten av Taiwans närvaro i det globala hälsoarbetet.

Det är klart att Sverige borde ha funnits med och kunnat agera, också med egen röst. Ibland talar vi både som nation och som EU-företrädare, och det hade naturligtvis varit möjligt att göra även här, för att särskilja om vi inte har enighet inom EU.

Men det är naturligtvis också viktigt att fundera på hur vi jobbar för att uppnå enighet kring detta i EU. Det finns en rädsla hos flera EU-stater när det gäller hur man ska hantera den kinesiska tolkningen av vår politik. Ska det vara kinesiska CCP:s princip, eller ska det vara politik, som vi hävdar? Är det politik måste vi också stå upp för det. Detta handlar om världens befolknings hälsa och det bästa för den globala hälsan. Då borde man kunna göra den rösten tydlig.

Så återigen – på vilket sätt har ministern inför det här mötet agerat för att vi ska kunna göra vår röst tydligare och också synliggöra att det inte är Kinas uttolkning som råder, både för Sverige och för EU?

Anf. 15 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Det är bra att Kerstin Lundgren lyfter fram de demokratiska aspekterna. Så låt mig även säga något om Sveriges och EU:s syn på det bredare samarbetet med Taiwan. EU och Taiwan delar en gemensam övertygelse när det gäller demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer. Taiwan är en välutvecklad demokrati med god efterlevnad av de mänskliga rättigheterna.

Taiwan är också en viktig likasinnad ekonomisk och högteknologisk partner i regionen. EU och dess medlemsstater har ett intresse av att fortsätta utveckla förbindelserna och samarbetet med Taiwan inom flera områden, exempelvis handel och investeringar, digitala och industriella frågor, sysselsättning, mänskliga rättigheter, konnektivitet och desinformation. Sådant samarbete är helt i linje med Sveriges ett-Kina-politik.

Våra goda förbindelser med Taiwan har utvecklats under många år, inom ett flertal områden. Vi har till exempel ett brett handelsutbyte. Svenska företag har haft en lång och framgångsrik närvaro i Taiwan, och i dag verkar närmare hundra svenska företag där. Sverige har hållit handelsöver-

läggningar på statssekreterarnivå med Taiwan årligen sedan 1980-talet. Vi har också ingått ett samförståndsavtal om investeringsfrämjande. Business Sweden-kontoret i Taiwan har varit aktivt sedan 1991 och var ett av dåvarande Exportrådets första kontor i Asien. Regeringen ser förutsättningar för ett utökat utbyte mellan Sverige och Taiwan inom exempelvis handel, grön teknik, forskning och kultur, för att bara nämna några områden.

Anf. 16 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! Återigen – jag har inte hört några svar om initiativ som har tagits för att uppnå ökad enighet inför Världshälsoorganisationens årliga möte den 21–30 maj. Där blir utrikesministern alltså uppenbarligen svaret skyldig.

När det gäller frågan om att utveckla förbindelserna låter det positivt. Men det finns ju också ett uttalande från riksdagen i den här delen, som handlar om ett House of Sweden. Det är inte föremål för den här interpellationen. Vi har haft den diskussionen i andra sammanhang. Men det är också viktigt att den delen inte isoleras.

Vill vi göra vår uttolkning av ett-Kina-politiken måste politiken också finnas i Taiwan. Då får det inte bara vara handel, näringslivsutbyte eller för den delen teknisk utveckling som vi arbetar med, utan då måste vi också ha en politisk närvaro och finnas närvarande i den demokratiska kontexten.

Jag hoppas att vi kommer att kunna se ett House of Sweden som får ett mycket bredare uppdrag. Det handlar inte om diplomatiska förbindelser – det är solklart – men det handlar om att få till stånd ett bredare möte med Taiwan för att stärka utbytet med Taiwan, som är en viktig demokratisk nod i den delen av Asien och har stor betydelse för oss, för EU och för världen som helhet. Då borde Sverige kunna vara närvarande mycket starkare än i dag.

Men detta är inte vad den här interpellationen handlade om. Den handlade egentligen om vilka initiativ som ministern hade tagit. Jag säger ”hade”, för det har nämligen passerat bästföredatum för den här interpellationen.

Anf. 17 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Låt mig börja med frågan om House of Sweden. Riksdagens tillkännagivande har ju tagits emot av regeringen och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Det är beklagligt att Kina försöker begränsa Taiwans rörelseutrymme. Det tror jag att vi alla kan vara överens om. Meningsmotsättningar mellan Folkrepubliken Kina och Taiwan måste lösas på fredlig väg, också på ett sätt som överensstämmer med viljan hos Taiwans befolkning.

Sammanfattningsvis ligger det i Sveriges och EU:s intresse att främja Taiwans meningsfulla deltagande i internationella organisationer, inklusive internationella expertorgan som WHO. Jag har redogjort för hur regeringen har arbetat ingående med den frågan.

Taiwan har som sagt betydande expertis på hälsoområdet och har mycket att tillföra det internationella hälsosamarbetet. Det är också viktigt att det internationella samarbetet om hälsofrågor fungerar och är så heltäckande som möjligt, liksom att relevanta fackorgan och styrelsemöten fungerar effektivt. Det är regeringens bestämda uppfattning.

Regeringen kommer även i fortsättningen att stödja Taiwans deltagande i internationella sammanhang som inte kräver status som stat. Regeringen avser däremot inte att ändra sin ett-Kina-politik. Arbetet för att utveckla förbindelserna med Taiwan kommer att fortlöpa inom ramen för de existerande förbindelserna.

Prot. 2022/23:121
9 juni

Svar på
interpellationer

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 7 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 8 juni

2022/23:385 Ny uppsättning byggverktyg för Kommunsverige

av *Arwin Sohrabi* (S)

till statsrådet *Andreas Carlson* (KD)

2022/23:386 Äldreomsorgslyftet

av *Anna-Belle Strömberg* (S)

till statsrådet *Anna Tenje* (M)

§ 8 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 8 juni

2022/23:753 Dalregementets fastigheter

av *Mikael Larsson* (C)

till försvarsminister *Pål Jonson* (M)

2022/23:754 Värnandet av det kyrkliga kulturarvet

av *Nima Gholam Ali Pour* (SD)

till kulturminister *Parisa Liljestrand* (M)

2022/23:755 Carl Bildts deltagande i Erdoğan's presidentinstallation

av *Håkan Svenneling* (V)

till utrikesminister *Tobias Billström* (M)

2022/23:756 Säkerhetsaspekter vid utländska investeringar

av *Joar Forssell* (L)

till utrikesminister *Tobias Billström* (M)

2022/23:757 Säkerhetspolitiska aspekter vid inköp från kinesiska företag

av *Joar Forssell* (L)

till utrikesminister *Tobias Billström* (M)

2022/23:758 Surrogatarrangemang i Sverige

av *Laila Naraghi* (S)

till socialminister *Jakob Forssmed* (KD)

Prot. 2022/23:121 § 9 Kammaren åtskildes kl. 9.53.
9 juni

Sammanträdet leddes av andre vice talmannen.

Vid protokollet

GERGÖ KISCH

/Olof Pilo

§ 1 Anmälan om faktagpromemorior	1
§ 2 Anmälan om granskningsrapport	1
§ 3 Ärende för hänvisning till utskott	1
§ 4 Ärenden för bordläggning.....	1
§ 5 Svar på interpellationerna 2022/23:290 och 358 om Israels utveckling och nakbadagen	2
Anf. 1 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M)	2
Anf. 2 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V).....	3
Anf. 3 JAMAL EL-HAJ (S)	4
Anf. 4 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M)	5
Anf. 5 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V).....	6
Anf. 6 JAMAL EL-HAJ (S)	7
Anf. 7 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M)	7
Anf. 8 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V).....	8
Anf. 9 JAMAL EL-HAJ (S)	9
Anf. 10 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M)	9
§ 6 Svar på interpellation 2022/23:303 om Taiwans observatörsstatus i WHO	10
Anf. 11 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M)	10
Anf. 12 KERSTIN LUNDGREN (C)	11
Anf. 13 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M)	12
Anf. 14 KERSTIN LUNDGREN (C)	12
Anf. 15 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M)	13
Anf. 16 KERSTIN LUNDGREN (C)	14
Anf. 17 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M)	14
§ 7 Anmälan om interpellationer.....	15
§ 8 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	15
§ 9 Kammarken åtskildes kl. 9.53.....	16